

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Atlantický val pod velením polního maršála

Erwina Rommela

Lukáš Janský

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra Historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

Atlantický val pod velením polního maršála

Erwina Rommela

Lukáš Janský

Vedoucí práce:

doc. PhDr. Lukáš Novotný, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, květen 2020

.....

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Lukáši Novotnému, Ph.D., za jeho pomoc a rady, které mi poskytl.

Obsah

1	Úvod.....	6
2	Polní maršál Erwin Rommel.....	9
2.1	Mládí	9
2.2	První světová válka	10
2.3	Meziválečné období	11
2.4	Druhá světová válka	12
3	Atlantický val	16
3.1	Předchůdce Atlantického valu	16
3.2	Normanské ostrovy	17
3.3	Vznik Atlantické valu.....	21
3.4	Výstavba Atlantického valu.....	22
3.5	Posádka Atlantického valu	24
3.6	Norsko	26
4	Atlantický val pod velením polního maršála Erwina Rommela	29
4.1	Rommel se ujímá velení	29
4.2	Rommelova vize	30
4.3	Den-D	32
5	Atlantický val po druhé světové válce	35
6	Závěr.....	37
7	Seznam použité literatury	39
8	Resumé.....	41

1 Úvod

Před druhou světovou válkou bylo různými státy vystaveno mnoho opevnění, ale to největší a nejambicióznější mělo vzniknout teprve během války. Byl jím Atlantický val, který měl být postaven na západním pobřeží Francie, Belgie, Nizozemí, Dánska a Norska. Tato fortifikace měla nejdříve plnit ofenzivní funkci a podpořit německé jednotky, které se měly vylodit v Británii. Když se koncem roku 1940 stalo patrným, že k německému vylodění v Británii nedojde, začali se Němci orientovat spíše na jeho defenzivní funkci. Oficiálně jeho výstavba, jako jednotné defenzivní linie začala v březnu roku 1942. Val nebyl nikdy zcela dokončen, protože jeho výstavbu zastavila invaze spojeneckých vojsk do Francie v červnu 1944.

Osobou, která je s Atlantickým valem neodmyslitelně spojena, je polní maršál Erwin Rommel. Ač nepocházel z rodiny s vojenskou tradicí, tak v červenci 1910 vstoupil do německé armády a rychle získal několik povýšení. Během první světové války působil na několika frontách, ale nejvíce se vyznamenal na té italské, když se jeho jednotce podařilo dobýt horu Monte Matajur. Po válce však jeho kariéra začala stagnovat, kvůli omezením, které byla uvalena na německou armádu Versailleskou mírovou smlouvou. Vše se ale změnilo, když Hitler nastoupil k moci, a začal s obnovením německé armády. Na začátku druhé světové války vedl německé tankové divize napříč Francií a později byl vyslán do Afriky, kde měl velet německým jednotkám. Tato kampaň však skončila neúspěchem a Rommel se v březnu 1943 vrátil do Evropy, kde byl na konci roku 1943 pověřen správou Atlantického valu a obranou západní Francie před spojenci. Na této pozici setrval až do své smrti v říjnu 1944.

Práce je rozdělena na tři hlavní kapitoly, které jsou členěny do podkapitol. První kapitola se zaměří právě na osobnost významného polního maršála. Začne představením jeho rodiny a jeho mládím. Dále bude sledovat jeho počínání během první světové války, kde si pro sebe poprvé získal jméno a také byli pod jeho velení svěřeni první muži. Pak však přichází meziválečné období, které je těžké ne jenom pro něj, ale pro celé Německo. Poslední část první kapitoly se bude věnovat Rommelovu působení v druhé světové válce, předtím, než se ocitl na Atlantickém valu.

Druhá kapitola bude pojednávat o tom, jak Atlantický val vznikl a o jeho fungování předtím, než se do jeho čela postavil Rommel. Nejdříve bude představeno to, co

se na západním pobřeží Evropy nacházelo, než se tam Němci rozhodli postavit obrannou linii. Dále se práce bude věnovat Normanským ostrovům. První oblastí Atlantického valu, kde se začalo budovat těžké opevnění a do jisté míry naprosto unikátní lokalita, která se stala jeho součástí. Také zde bude představena Organizace Todt, která měla značný podíl na výstavbě valu, ale také bude poukázáno na její nekalé praktiky. Pak budou uvedeny důvody, proč došlo k výstavbě valu. Pak už přijde na řadu samotná výstavba této linie a principy, podle kterých byla stavěna. Každá pevnost by byla k ničemu bez jejích obránců, a proto je nutné se zmínit o tom, jak boje schopni tito muž byli, a porovnat jejich umístění na Atlantickém valu s východní frontou. Na konec bude řečeno něco o Norsku, protože kvůli jeho podnebí a přírodním podmínkám probíhala výstava opevnění v této oblasti dosti jinak než ve Francii nebo v Nizozemí a Belgii.

Třetí kapitola bude vypovídat právě o změnách, které byly implementovány rozhodnutím tohoto německého maršála. Budou v ní představeny problémy, kterým čelil, a také nastíněny spory s ostatními veliteli v západní Evropě. Dále bude popsáno, jak si Rommel představoval fungování Atlantického valu, jeho vybavení a principy obrany. V čtvrté kapitole bude stručně nastíněn osud Atlantického valu od druhé světové války až po současnost, a to podle zemí, ve kterých se nacházely.

Cílem této práce je nejprve představit Erwina Rommela a Atlantický val, a pak zjistit, jaký vliv na něj Rommel měl, když spadl pod jeho velení. Dále je cílem zjistit odpovědi na dvě otázky. Proč byl Atlantický val tak snadno prolomen? A jakým způsobem Rommel pomohl připravenosti valu na invazi?

Práce čerpá z více publikací a článků, jak v českém, tak i v anglickém jazyce. Stěžejními publikacemi byly knihy Rommel od Desmonda Younga, a Mýtus Rommel od Maurice Philippe Remyho. Tyto dvě monografie jsem zvolil, protože vycházejí z původních pramenů, a protože se věnují vyváženě celé Rommelově kariéře a nemají tendenci strávit až příliš mnoho času na jeho africké kampani. Tyto knihy navíc nelíčí pouze jeho vojenskou kariéru, ale i to, jaký byl mimo armádu a jako člověk. Co se týče Atlantického valu, tak tam autor nejvíce čerpal z cizojazyčných děl. Nejlépe osud této německé fortifikace pokrývá triologie *The Atlantic Wall: France, The Atlantic Wall: Belgium, The Netherlands, Denmark and Norway* a *D-DAY Fortifications in Normandy*. Autorem těchto tří knih je Steven Zaloga a každá kniha poskytuje podrobný pohled na specifickou část Atlantického valu. V neposlední řadě je nutné zmínit knihu od amerického

autora Alana F. Wila s názvem *The Atlantic Wall: Hitler's Defenses for D-Day 1941–1944*. Tato kniha se zaměřuje na to, jak operovalo německé vysoké velení, které se na plánování a výstavbě Atlantického valu podílelo, a to konkrétně na trojici Hitler, Rundstedt, a Rommel.

2 Polní maršál Erwin Rommel

2.1 Mládí

Johannes Erwin Eugen Rommel se narodil 15. listopadu 1891 v malém württemberském městě jménem Heidenheim, jako syn Erwina Rommela, učitele na zdejší škole, který pocházel z učitelské rodiny, jelikož jeho otec i dědeček byli matematiky, a to poměrně známými, a Heleny Rommelové, roz. Luzové, dcery Karla von Luze, předsedy württemberské vlády.¹ Erwin Rommel tedy pocházel z vážené württemberské rodiny, avšak vojenská kariéra mu předurčována nebyla. V rodině do té doby chyběla vojenská tradice, otec by navíc raději svého syna viděl coby pokračovatele ve své učitelské profesi. Ani jeho fyzické proporce nenaznačovaly jakémukoli předpokladu působení v této oblasti. Jako chlapec byl Rommel malý, bledý a jeho výkony ve škole odpovídaly průměru.² V jeho prospěch nehrálo ani to, že pocházel z měšťanské rodiny, jelikož v německé armádě byla vojenská hodnost určována stavovskými předsudky a na velitelské posty dosahovala zejména pruská aristokracie.

Rommel se chtěl stát leteckým inženýrem a pracovat v Zeppelinových závodech u Bodamského jezera. Jeho otec však namítal, že vzduch je „zrádný“ a postavil syna před volbu: Buď se stane učitelem, jako jeho otec, nebo vstoupí do armády. Jeho rozhodnutím tedy byla armáda, která v jeho očích představovala menší zlo.³ Nejdříve se pokusil vstoupit do dělostřelectva, avšak neuspěl. Ani ženisté ho nepřijali do svých řad. Neoblomný mladík se však pokusil potřetí a tentokrát úspěšně. Dne 19. července 1910 vstoupil do württemberského 124. pěšího regimentu krále Viléma I. jako praporečník.⁴ Ve svých osmnácti letech tak učinil první krok v jeho úspěšné armádní kariéře, která měla následovat. Po jeho vstupu do armády rychle následovala povýšení. V říjnu získal hodnost kaprála a v prosinci dokonce dosáhl hodnosti seržanta. V březnu následujícího roku byl poslán do Gdaňska, aby pokračoval ve svých vojenských studiích na německé válečné škole Kriegsschule. V Gdaňsku se také seznámil s Lucií Marií Molenovou, svou životní láskou a budoucí ženou. I když se tehdy formálně nezasnoubili, udržovali spolu kontakt i poté, co opustil Gdaňsk. V Gdaňsku dosáhl hodnosti poručíka a v lednu roku 1912 se vrátil zpět ke svému pluku, kde dostal za úkol cvičit nové kadety. Svůj úkol plnil

¹ YOUNG, Desmond, *Rommel*, Praha 1995, s. 21.

² KNOPP, Guido, *Hitlerovi válečníci*, Praha 2002, s. 24.

³ REMY, Maurice Philip, *Mýtus Rommel*, Praha 2004, s. 15.

⁴ KNOPP, s. 24.

následující dva roky. V březnu roku 1914 ho převedli do pluku lehkého dělostřelectva v Ulmu, kde ale však dlouho nepobyl, jelikož 31. července dostal rozkaz, aby se okamžitě vrátil ke svému starému pluku ve Württembersku.⁵

2.2 První světová válka

Jako většiny mladých německých vojáků, tak i jeho se zmocnila euforie a hrdost, když se dozvěděl, že se konečně dostane do akce a že bude mít šanci bojovat za Německo. Navíc válka mu přinesla ideální možnost, aby se posunul v hodnostním žebříčku a aby prokázal svoji hodnotu. Jeho pluk odjel na frontu v podvečer 2. srpna 1914. Rommel se cítil pyšný, když viděl davy lidí, které jásaly a povzbuzovaly vojáky při jejich odjezdu na frontu.⁶

K prvnímu kontaktu s nepřítelem došlo 22. srpna 1914 při průzkumu vesnice Bleid. Jeho rota se dostala pod dělostřeleckou palbu, a tak se Rommel rozhodl rotu zastavit a v průzkumu pokračoval pouze on s dalšími třemi muži. Když dorazil do vesnice, uviděl skupinu Francouzů. Místo toho, aby se vrátil pro zbytek roty, spoléhal na moment překvapení a zahájil palbu na nepřítele se svými třemi muži. Během přestřelky dorazil zbytek jeho roty, které se pak úspěšně povedlo vyčistit vesnici od nepřítele.⁷

Dne 24. září 1914 byl raněn do stehna poté, co mu při přestřelce s nepřítelem došly náboje a on se rozhodl rozběhnout proti nepříteli se svým bajonetem. Za tento počin mu obdržel Železný kříž druhé třídy. Poté co se na konci ledna následujícího roku vrátil do služby, vedl svoji rotu k útoku na čtyři francouzské bunkry, jež se mu podařilo dobýt a následně odvrátit nepřátelský protiútok. Při této akci ztratil méně jak tucet mužů, což mu vyneslo Železný kříž první třídy.⁸

V říjnu 1915 se stal velitelem roty v nově zřízeném württemberském horském praporu. První zkouška tohoto praporu přišla proti francouzským myslivcům ve Vogézách. Následně byl jeho horský prapor nasazován tam, kde bylo zrovna třeba. Takto se dostal v říjnu 1917 na italskou frontu. Rommel během bojových akcí spoléhal na dvě věci: rychlost a moment překvapení. Právě tato strategie, kterou si osvojil během první světové války, ho provázela po zbytek jeho důstojnické kariéry a přinesla mu nesčetné úspěchy. Jeho největší úspěch přišel 26. října 1917, když se svou jednotkou dobyl masiv Monte

⁵ YOUNG, s. 24.

⁶ REMY, s. 18.

⁷ YOUNG, s. 25.

⁸ BARNETT, Correlli, *Hitlerovy generálové*, Praha 1997, s. 324.

Matajura. Během této operace napadl Italy z pravého křídla a kromě úspěšného dobytí nepřátelských pozic se mu podařilo zajmout 150 nepřátelských důstojníků a 9 000 vojáků.⁹ Po tomto činu dosáhl hodnosti kapitána a získal vyznamenání Pour le Mérite. Nejvyšší německé vojenské vyznamenání udělované během první světové války. V lednu 1918 přijal funkci v německém vojenském štábu, kde setrval až do konce války.¹⁰

2.3 Meziválečné období

Když se 11. listopadu 1918 dosáhlo příměří, které válku ukončovalo, německé jednotky se nacházely hluboko na nepřátelském území. Rommel se po uzavření příměří cítil zklamán a šokován stejně jako většina německých vojáků, neboť v jejich očích válka ještě prohraná nebyla. Podle Versailleské mírové smlouvy musela německá armáda zredukovat počet jednotek na 100 000 mužů. Naštěstí jeho armádní vzdělání z vojenské akademie v Gdaňsku a reputace z první světové války mu zajistily, že se dostal do této vybrané skupiny a jeho pozice v armádě mu zůstala. To je jedním z důvodů, proč se nikdy nepřidal k žádné radikální militantní organizaci, které začaly vznikat v Německu po první světové válce, jako byly Freikorpsy nebo SA. Dalším důvodem je to, že se tyto organizace zaměřovaly proti socialistům a komunistům a Rommel se o politiku příliš nezajímal, o čemž svědčilo i to, že nikdy nevstoupil do NSDAP.

Po válce se vrátil zpět k 124. pěšímu pluku ve Weingartenu, ale již v polovině následujícího roku se stal velitelem vnitřní bezpečnostní služby ve Friedrichshafenu. Následně ho 1. ledna 1921 převedli k 13. pěšímu pluku ve Stuttgartu, kde strávil následujících osm let.¹¹ Rommel nebyl z toho, že se jeho kariérní postup na osm let zastavil, vůbec nadšený, ale nezbyvalo mu nic jiného, než toto období přečkat. Během těchto monotónních let se věnoval své manželce Lucii Mollinové, se kterou se oženil v roce 1916 v Gdaňsku. V roce 1927 se s manželkou vydal do Itálie, kde navštívil místa svých největších úspěchů z první světové války. Tato dovolená však musela skončit předčasně, protože místní nesli nelibě, že se po italských bojištích první světové války potlouká německý důstojník. Také v tomto období rád navštěvoval sdružení, ve kterém se scházeli bývalí příslušníci württemberského pluku.¹² V roce 1928 se jim narodil syn Manfred. V říjnu roku 1929 se stal učitelem pěšího učiliště v Drážďanech. Zajímavostí je,

⁹ YOUNG, s. 28.

¹⁰ REUTH, Ralf George, *Rommel: konec jedné legendy*, Praha 2006, s. 19.

¹¹ BARNETT, s. 326.

¹² YOUNG, s. 37.

že tato škola byla přemístěna z Mnichova do Drážďan, protože během Hitlerova pivního puče projeví mladí kadeti podporu Hitlerovi.¹³

Zlomový okamžik přišel v září roku 1934, kdy se jako velitel horských myslivců v Goslaru poprvé setkal s Hitlerem. Hitler navštívil Goslar k příležitosti Dne říšských zemědělců. Při takovýchto příležitostech zajišťovala ochranu Hitlera zpravidla SS, která stavěla i čestnou stráž. Rommel ale trval na tom, že jako čestná stráž musejí nastoupit jeho muži. Hitler nakonec tomuto požadavku vyhověl a před nastoupenou jednotkou SS stáli goslarští myslivci a on sám krácel při přehlídce pár kroků za Hitlerem.¹⁴ Po tomto okamžiku začal opět postupovat ve vojenských rancích. V říjnu roku 1935 se stal ředitelem nového pěchotního učiliště v Postupimi a zároveň obdržel povýšení do hodnosti podplukovníka. O dva roky později získal hodnost plukovníka a v listopadu následujícího roku se stal ředitelem válečné akademie ve Wiener Neustadtu. Od roku 1938 také příležitostně zastával pozici velitele Hitlerova osobního ochranného praporu. Hitler si ho pro velení své osobní stráže vybral osobně poté, co si přečetl jeho knihu, vydanou v roce 1937 *Pěchota útočí*. Díky tomuto se dostal do užšího kruhu muže, který ho měl vynést ke slávě, ale nakonec i ukončit jeho život.¹⁵ I když se o politiku příliš nezajímal, Hitlerovo odmítní versailleské smlouvy a znovuoobnovení německé armády vyvolalo u Rommela respekt a obdiv k tomuto muži. Při vstupu do Prahy 16. března 1939 stál po jeho boku. Následně 23. srpna, těsně před vypuknutím druhé světové války, se stal generálmajorem a permanentním členem Hitlerova hlavního štábu.¹⁶

2.4 Druhá světová válka

Rommel byl z německé invaze do Polska, kterou pozoroval z německého hlavního stanu nadšený. Extatický manžel napsal své ženě Lucii: „*Co říkáš na události z 1. září? To je přeci bezvadné, že máme takové muže.*“¹⁷ Netrvalo však dlouho a Rommel, jako pravý voják, se chtěl dostat do akce, proto na začátku roku 1940 zažádal o velení nad vlastní tankovou divizí. V tancích viděl ideální prostředek pro jeho styl vedení války, který se zakládal na rychlosti a momentu překvapení. Německé úřady nejprve odpověděly skepticky, protože nevěřily, že důstojník pěchoty bude schopný plně využít možnosti

¹³ KNOPP, s. 27.

¹⁴ Tamtéž, s. 30.

¹⁵ YOUNG, s. 44.

¹⁶ BARNETT, s. 326.

¹⁷ REMY, s. 40.

tankové divize. Nakonec patrně i za přispění Hitlera mu úřady vyhověly a v únoru 1940 získal velení nad 7. tankovou divizí umístěnou v Porýní.¹⁸

Jeho první zkouška přišla 10. května 1940, když započala německá ofenziva do Belgie a následně Francie. Němci se přehnali přes Ardeny a pokračovali dále do Belgie. 13. května překročil Rommel se svou divizí jako první řeku Maas a následující den již měl zajištěno předmostí. Dne 15. května pronikl přes prodloužení Maginotovy linie a 17. května dobyl město Avesnes. Dále dobyl několik dalších měst a zaznamenal řadu vítězství, ale poté bylo jeho tažení nakrátko zastaveno, aby si vojáci mohli odpočinout a mohly být doplněny zásoby. Rommel by ale dobrovolně ve svém postupu nezpomalil, proto ho Hitler pozval do hlavního štábu, aby podal hlášení o svém postupu. Tažení bylo obnoveno 5. června, kdy měla být dobyta oslabená Francie. Rommel překročil řeku Sommu a po čtyřech dnech se dostal k Seině, kterou překročil 15. června. Během následujících dvou dnů jeho divize urazila více než 320 kilometrů a přehnala se přes Evreux, Falaise a Flers. Poté dorazil k okraji Cherbourgu, kde ale už k ničemu významnému nedošlo, protože francouzská vláda 19. června 1940 kapitulovala a s ní i francouzské jednotky nacházející se v této oblasti. Během německého tažení do Francie a Belgie zajal neuvěřitelných 100 000 nepřátelských vojáků a 450 tanků. Sám přitom ztratil pouze 682 mužů a 42 tanků.¹⁹ Jeho divize se vždycky nacházela na čele německé armády, a to v některých případech až o 200 kilometrů, a pohybovala se neuvěřitelnou rychlostí. Nepřítel většinou útok neočekával, protože samotná německá armáda byla často vzdálená více jak den cesty. Díky těmto taktikám si 7. tanková divize vysloužila od Francouzů přezdívku „Divize duchů“.²⁰

Poté co se museli Italové dát v severní Africe na ústup, Mussolini požádal Hitlera o pomoc. Hitler v únoru 1941 vyslal německé jednotky do Libye a do jejich čela postavil právě Rommela. Jeho úkolem bylo asistovat Italům a zastavit britský postup na Tripolis.²¹ Rommel ale v Africe neplánoval pouze obranu. Zahájil rychlý útok na Brity, kteří se museli stáhnout. Bohužel ve své ofenzivě nemohl pokračovat, kvůli nedostačujícím zásobovacím liniím. Tento problém ho provázal po zbytek jeho působení v Africe. Po jakýchkoliv vítězstvích se nakonec musel stáhnout, protože nedokázal zajistit dostatek zásob z německého zázemí. Ač byl výborným velitelem, tak si neuvědomoval špatný stav

¹⁸ KNOPP, s. 34.

¹⁹ BARNETT, s. 329.

²⁰ REMY, s. 45.

²¹ YOUNG, s. 63

německého zásobování v Africe. I přes tyto problémy zůstával vztah mezi ním a Hitlerem vřelý. Dne 30. září 1942 mu Hitler předal maršálskou hůl a on se tak v padesáti letech stal nejmladším maršálem wehrmachtu.²² Zlomový okamžik ve vztahu mezi oběma muži přišel na konci listopadu 1942, kdy Rommel nařídil ústup od El-Alamejnu, když se to Hitler dozvěděl, tak zuřil a zakázal mu ustupovat. Tento rozkaz ho značně popudil, protože věděl, že pokud neustoupí, tak jeho síly budou zničeny. Nakonec přesvědčil Hitlera, aby mu dal povolení k ústupu, ale jejich vztah se po této události výrazně zhoršil.²³ Na začátku roku 1943 už byla pozice v Africe neudržitelná a Rommel prosil Hitlera, aby evakuoval německé jednotky. Hitler však toto odmítal a naopak posílal do Afriky stále více jednotek. Rommel se proto rozhodl ukončit své působení v Africe. Podle nacistické propagandy nastoupil k léčbě, ale ve skutečnosti šlo o vzájemnou dohodu mezi ním a Hitlerem, který dával porážky v Africe za vinu právě jemu. Dne 9. března 1943 ráno nastoupil do letadla ve Sfaxu a bez jediného slova navždy opustil Afriku, místo, kde nabyt té největší slávy, ale také místo, kde zažil svoji první porážku ve válce.²⁴

Po návratu z Afriky strávil sedm týdnů v nemocnici. Následně ho povolali jako poradce do Hitlerova stanu, kde však již o jeho rady nikdo nestál. Když byl Mussolini 25. července sesazen fašistickou radou, tak se Hitler začal obávat, že se Itálie přidá ke spojencům. I když Hitlerův vztah k Rommelovi nebyl vůbec pozitivní, Hitler stále věřil, že mu zůstane věrný, a proto ho postavil do čela armádní skupiny B, která obsadila Itálii.²⁵ Poté, co se spojenci vylodili na začátku září 1943 v Itálii, nastaly pro Rommela problémy. V Itálii došlo ke sporu mezi ním a polním maršálem Albertem Kesselringem. Kesselring navrhoval bránit Gustavovu linii a předsunuté německé pozice, zatímco on chtěl stáhnout německou obrannou linii za Řím, aby zkrátil zásobovací linie. Hitler se rozhodl podpořit Kesselringův plán, a proto mu předal kontrolu nad německým vojskem v Itálii. Rommel byl tak 6. listopadu poslán, aby dohlížel na budování Atlantického valu ve Francii, který měl zabránit předpokládané spojenecké invazi.²⁶

K jeho pádu došlo v říjnu roku 1944 poté, co ho obvinili z účasti na atentátu na Hitlera, který se odehrál 20. července. Snažil se domluvit schůzku s Hitlerem, aby vše objasnil, ale bezvýsledně. Místo toho 14. října, když se doma zotavoval ze zranění, které

²² REUTH, s. 45.

²³ Tamtéž, s. 48.

²⁴ REMY, s. 148.

²⁵ YOUNG, s. 140.

²⁶ BARNETT, s. 342.

mu způsobil nálet britského letounu, přijeli generálové Wilhelm Burgdorf a Ernst Maisel s jasnými rozkazy přímo od Hitlera. Rommel si měl vybrat mezi lidovým soudem za velezradu nebo sebevraždou. Věděl, že pokud by si vybral soud, tak by se k němu nejspíše ani nedostal, o čemž svědčí i to, že se jeho státní pohřeb začal plánovat den před jeho smrtí. Jeho rozhodnutím byla sebevražda, a to i proto, aby ochránil svou rodinu. Téhož dne po jedné hodině odpolední pozřel kyanidovou kapsli a pár minut poté zemřel.²⁷ Podle oficiálních zpráv zemřel na srdeční embolii. O jeho účasti na atentátu se dodnes vedou spory, ale je pravděpodobné, že i když nebyl přímo zapojen, tak o něm přinejmenším věděl. Faktem však zůstává, že ať o atentátu věděl nebo ne, byl v této době v Hitlerově hlavním stanu nežádoucí. Hitler a nacističtí velitelé vinili z kolapsu na západní frontě právě jeho. S většinou nacistických elit měl v této době špatné vztahy a navíc se nijak netajil tím, že považoval válku za prohranou, o čemž nechtěl Hitler ani slyšet. Atentát na Hitlera proto posloužil jako skvělá záminka k jeho odstranění.

²⁷ KNOPP, s. 90.

3 Atlantický val

3.1 Předchůdce Atlantického valu

Po porážce Francie v červnu roku 1940 se Německo upřelo na invazi do Británie. Dne 16. července 1940 vydal Hitler směrnicí č. 16, která stanovovala pokyny k této operaci. V tomto rozkazu také stálo, že mají být vybudovány těžké dělostřelecké baterie v oblasti Pas-de-Calais, které mohly dostřelit až k Doveru a podpořit tak německou invazi.²⁸ První dělostřelecké baterie se na pobřeží objevily na konci srpna 1940.

Jelikož postavit nové dělostřelecké pozice by zabralo příliš mnoho času, Němci do Calais dovezli těžké železniční baterie s ráží 280 mm. První německou fortifikací, která v této oblasti vznikla, byly takzvané „Dombunker“ neboli katedrálové bunkry, které se tak nazývaly kvůli svému obloukovitému tvaru připomínajícím gotickou katedrálu. Tyto bunkry byly prosté betonové tunely o délce 80 metrů a výšce zhruba 10 metrů, které sloužily k ochraně dělostřeleckých baterií před nepřátelskými nálety.²⁹ Námořnictvo také začalo stavět ponorkové bunkry, které měly poskytnout bezpečný přístav německým ponorkám. Další komponenty Atlantického valu v roce 1940 tvořily již existující pobřežní pevnosti nacházející se v Belgii, Dánsku a Nizozemí, které získal wehrmacht pod svoji kontrolu během vítězné kampaně v roce 1940. Pláže byly chráněny spletitým systémem překážek, jež mimo jiné obsahovaly miny, belgické brány, železné ježky, betonové zábrany, ostnatý drát atd.³⁰

Poté, co se na konci roku 1940 stalo patrným, že Německo nezíská kontrolu nad vzdušným prostorem v oblasti kanálu La Manche a nebude tak možné uskutečnit invazi do Británie, se německé vojenské špičky začaly zaměřovat na obranu západního pobřeží Evropy. Mezi německými elitami však docházelo k několika sporům. Jedním z největších problémů bylo, že na výstavbě a správě se podílely všechny složky německé armády najednou. Námořnictvo se mělo starat o výstavbu a správu dělostřeleckých baterií, letectvo o proti letadlové zbraně a nová letiště a pozemní vojsko o zabezpečení pobřeží před invazí.³¹ Mezi jednotlivými složkami německé armády ale docházelo často ke sporům, protože každá skupina sledovala své vlastní zájmy. Kvůli tomuto bylo řízení

²⁸ KAUFMANN, J. E., JURGA, Robert M., *Fortress Europe: European Fortification of World War II*, Cambridge 2002, s. 384.

²⁹ ZALOGA, Steve, *The Atlantic Wall: France*, Oxford 2007, s. 6.

³⁰ WILLIAMS, Paul, *Hitler's Atlantic Wall: Pas de Calais*, Yorkshire 2013, s. 32.

³¹ KUPKA, Vladmír, *Atlantický val*, Dvůr Králové 1995, s. 9.

i výstavba neefektivní a pomalá. Tyto spory se nikdy nepodařilo vyřešit a existovaly až do konce války.

Už v únoru roku 1941 předložilo pozemní vojsko taktickou směrnici, podle níž by měla být vytvořena pod jejich velením jednotná obrana pobřeží. Tento návrh byl však zamítnut, protože zbylé složky armády nechtěly přijít o svoji kontrolu nad touto oblastí.³² Hitler navíc nechtěl budovat rozsáhlé opevnění západního pobřeží, jelikož nechtěl odvádět zdroje z již plánované invaze do Sovětského svazu a také nechtěl dát najevo, že připravovaná invaze do Británie se neuskuteční, aby Británie musela být stále v pozoru a morálka Němců nepoklesla. Existovala však jedna lokace, která měla v jeho plánech speciální místo, a tím byly Normanské ostrovy.

3.2 Normanské ostrovy

Normanské ostrovy se nachází severozápadně od pobřeží Francie a jsou tvořeny ostrovy Jersey, Guernsey, Alderney, Sark, Herm, Brecqhou a Jethou. Pouze Jersey a Guernsey dosahují nějakého významu, protože ostatní ostrovy jsou svoji rozlohou menší než 10 km. V roce 1066, když se Vilém dobyvatel, normanský vévoda, pod jehož doménu spadaly i Normanské ostrovy, stal králem Anglie, byly tyto ostrovy připojeny k Anglii a zůstaly její součástí až dodnes. Po první světové válce, s vývojem letectva, si britská vláda uvědomila, že výstavba vojenské obrany ostrovů by byla náročná a finančně vyčerpávající, navíc ostrovy neměly žádnou strategickou hodnotu, proto byly mezi válkami postupně demilitarizovány.³³

Na začátku války byla posílena lokální milice na ostrovech, ale poté, co Británie sáhla k všeobecné mobilizaci, byla většina mužů v bojovém věku z ostrovů odvezena. Ani britská vláda zprvu nevěděla, jak se k ostrovům stavět. Nejdříve odmítla požadavky správců těchto ostrovů, aby na ně byly převezeny protiletadlové zbraně a posádka, která by je mohla operovat. Dne 12. června 1940 však britský kabinet rozhodl, že budou na obranu ostrovů převeleny dva bataliony, ale po kapitulaci Francie se od tohoto plánu odпустиho a ostrovy měly být kompletně demilitarizovány.³⁴ K úplné demilitarizaci došlo 20. června, kdy byli z ostrova evakuováni poslední vojáci a civilisté, kteří si přáli ostrovy opustit. Informace o tom, že ostrovy jsou v podstatě bezbranné, se však nedostaly

³² MCNAB, Chris, *Hitlerovy pevnosti: Německá opevnění a obranné systémy 1939–1945*, Praha 2016, s. 143.

³³ STEPHENSON, Charles, *The Channel Islands 1941–1945*, Oxford 2006, s. 7.

³⁴ FORTY, George, *Channel Islands*, Yorkshire 2002, s. 17–18.

k německé armádě, která je 28. června bombardovala. Němci si všimli, že z ostrovů nepřicházel žádný odpor, a proto na nich 30. června začala přistávat letadla Luftwaffe. Následně se potvrdilo, že ostrovy jsou demilitarizovány. Oficiálně se staly okupovaným územím mezi 30. červnem a 4. červencem.

Opevňovací práce na ostrovech začaly už počátkem roku 1941, kdy Němci na ostrově vybudovali lehčí opevnění jako protiletadlové zbraně k ochraně nových letišť a lehké pobřežní baterie na ochranu přístavů. V této fázi byly využívány hlavně zdroje, které se už na ostrovech nacházely. Byly také modernizovány starší pevnosti a bunkry, které zde zbyly po Britech. Jelikož byly tyto ostrovy jediným britským územím, které se Němcům podařilo dobýt, těšily se speciální pozornosti a to přímo od Hitlera. Hitler o toto území nechtěl přijít za žádných okolností a plánoval, že tyto ostrovy budou součástí Německa i po válce, a proto 20. října 1941 vydal dekret, který měl z ostrovů udělat nedobytnou pevnost: „*Anglické operace ve větším měřítku proti územím, která jsou námi okupována, jsou nyní jako dříve nepravděpodobná. Ale pod tlakem situace na východě a pro politické a propagandistické záměry, se musíme okamžitě vypořádat s jakýmkoliv operacemi vypořádat a to konkrétně s pokusem o znovuzískání Normanských ostrovů, které jsou pro nás důležité z hlediska ochrany našich námořních tras.*“³⁵ Na ostrovech měly být vybudovány pevnosti a těžké opevnění, které mělo zabránit Britům v jejich znovuzískání. Toto opevnění se mělo stát jednou z nejsilnějších fortifikací vůbec a později posloužit jako šablona pro budování Atlantického valu a stát se jeho součástí. Posádkou těchto pevností se měla stát 319. pěší divize, která byla na ostrovech už od poloviny července a zůstala na nich až do konce války.

Aby mohl být tento projekt uskutečněn, byla na ostrovy poslána Organizace Todt. Počátky této nacistické organizace se dají datovat do roku 1933, kdy byla nacistickou vládou založena Reichsarbeitsdienst (Říšská pracovní služba). Tato služba měla za úkol společně s dalšími dělnickými organizacemi výstavbu nových dálnic v Německu. Celé toto úsilí měl řídit Fritz Todt, který byl 30. června 1933 jmenován do pozice generálního ředitele pro výstavbu nové sítě německých dálnic.³⁶ V roce 1938 Todt spojil všechny tyto organizace do jedné a vznikla tak Organizace Todt. Tato organizace se stala hlavní budovací silou pro říši, a i když zpočátku byla její pracovní síla tvořena hlavně Němci,

³⁵ Tamtéž, s. 66.

³⁶ CHRISTOPHER, John, *Organisation Todt from Autobahns to Atlantic Wall*, Gloucestershire 2014, s. 21.

během války se stala nechvalně proslulou pro využívání zajatců, kteří byli nuceni k otrokářské práci.

V následujících měsících bylo na ostrovy přivezeno obrovské množství materiálu, z kterého mělo být opevnění vybudováno. Společně s ním na ostrovy také dorazila pracovní síla skládající se z válečných zajatců, a to zejména z těch pocházejících z východní fronty a Francie. Tito dělníci dorazili na ostrovy ve zbídačeném stavu, který se měl v následujících měsících jenom zhoršit. Většina jich byla podvyživená, místo obuvi měli kolem nohou pouze obvázané pytle a jejich oblečení bylo pro tamní podnební podmínky nedostačující. O tom, jaké to bylo pracovat na ostrovech, vypráví deník Vasilije Marempolskeho, 16 letého mladíka z Ukrajiny: „*Vstávali jsme v pět ráno a ke snídani jsme dostali černou vodu, které se říkalo kafe. Po snídani jsme museli nastoupit před Němce, kdo byl pomalý, byl zbit. Stavěli jsme železnici, takže jsme museli urovnat zeminu. Mezi jednou a druhou hodinou jsme měli pauzu na oběd. K obědu jsme dostali tuřínovou polévku, což byla voda s malým kouskem tuřínu. Většinou jsme pracovali 12 nebo 14 hodin denně. Němci nás sledovali a kdo na chvíli přestal pracovat, byl okamžitě zbit. Na konci dne jsme všichni obdrželi kartičky, na kterých bylo napsáno: večeře. Díky nim jsme měli nárok na půl litru polévky a dvě stě gramů chleba, v kterém byly kousky dřeva. Každou druhou neděli jsme měli volno, ale tyto dny jsme nedostali žádné jídlo, protože jsme nepracovali.*“³⁷

Ale Organizace Todt a její dělníci nezodpovídali za veškerou práci na ostrovech. Výstavba, která započala koncem roku 1941, byla rozdělena do pěti skupin. Jednotlivé jednotky wehrmachtu zodpovídaly za vybudování jejich vlastních kulometných hnízd a zákopů. Ženisté měli za úkol přerozdělování a umístění min a plamenometů. Armádní stavební prapory budovaly bunkry, které měly ochránit před palbou z lehkých zbraní, ale ne před ostřelováním nebo bombardováním. Beton těchto bunkrů nepřesahoval tloušťku jednoho metru. Inženýři pevností se starali o vybavování pevností těžkými zbraněmi, tunelové práce, psali hlášení o průběhu výstavby a dohlíželi na úkoly přidělené Organizaci Todt. Úkoly samotné OT pak spočívaly v těžební činnosti, hloubení tunelů, výstavbě železnic, silnic, elektráren, zásobovacích budov a pevností. Společně s německým válečným námořnictvem také dohlíželi na vykládku a nakládku lodního nákladu.³⁸

³⁷ STEPHENSON, s. 46.

³⁸ FORTY, s. 70.

První obrannou linií měly být pobřežní dělostřelecké baterie, které byly připraveny zahájit palbu na přibližující se nepřátelská plavidla až na vzdálenost 38 km. Tyto baterie měly být původně umístěny ve věžích zvaných *Marine Peilstände und Meßstellen*, zkráceně MP. Tyto věže měly mít několik pater a na každém z nich by se nacházela jedna baterie. Cíle měly zaměřovat pomocí triangulace. Poloha cíle se měla zjistit tak, že se na cíl zaměřil kompas ze dvou sousedních věží, tímto by vznikl trojúhelník a spolu se stanovenými úhly se dala spočítat přesná poloha cíle.³⁹ Tento způsob se však ukázal jako nedokonalý, protože pozorovatelé v jednotlivých věžích nebyli schopni určit, jestli se zaměřují na stejný cíl jako jejich protějšek v sousedící věži. Z tohoto důvodu bylo dostavěno jenom malé množství těchto věží a navíc byly osazeny pouze protiletadlovými kanony. Pobřežní baterie byly nakonec postaveny klasickým způsobem, kdy každá baterie měla svůj vlastní stereoskopický dálkoměr. Pokud by se útočníci dostali na pevninu, čekali by je *Stützpunkt* (opěrné body). Tyto betonové bunkry byly rozesety podél pobřeží a společně s *Widerstandnest* (hnízdy odporu), uskupení několika lehčích bunkrů, které obývala jedna četa, tvořily pobřežní linii, která by okamžitě zahájila křížovou palbu na kohokoliv, kdo by se vylodil na plážích. Bunkry byly vybaveny francouzskými děly o ráži 10,5 cm, které Němci získali při jejich vítězném tažení napříč Francií, a poté je převezli na ostrovy. Dále se v bunkrech nacházela protitanková děla typu 4,7 cm. Pak K36(t), což byly upravené verze československých protitankových děl vz.36, které Němci odmontovali z československých pevností po získání Sudet roku 1938. V neposlední řadě se v bunkrech a kulometných hnízdech nacházely kulometry typu MG37(t) a MG34.⁴⁰ Všechny tyto obranné pozice měly být propojeny tunely, které měly tvořit jakési podzemní město. V podzemí se měly nacházet sklady munice a jídla, nemocnice, ubikace a velitelství. Budování těchto podzemních prostor však bylo velice náročné a nákladné, a proto před koncem války byl dostaven pouze jejich zlomek.⁴¹ Celkově bylo na vybudování opevnění na ostrovech spotřebováno 500 tisíc m³ betonu, 250 tisíc metrických tun cementu a 37 tisíc tun oceli.⁴²

Jelikož byly Normanské ostrovy strategicky nevýznamné a navíc ještě těžce opevněné, nepokusily se spojenci nikdy ostrovy dobýt. Pouze na ně bylo podniknuto několik nájezdů britských komand, které měly za úkol získat informace, nebo zajmout

³⁹ MCNAB, s. 189.

⁴⁰ STEPHENSON, s. 25–28.

⁴¹ Tamtéž, s. 38.

⁴² DELAFORCE, Patrick, *Smashing the Atlantic Wall: The destruction of Hitler's Coastal Fortresses*, Barnsley 2005, s. 27.

nepřátelské velitele. Německá posádka se nakonec vzdala spojencům v noci z 8. na 9. května 1945 bez boje.⁴³ Hitlerovo rozhodnutí o vybudování masivního opevnění na Normanských ostrovech spojencům spíše pomohlo, protože obrovské množství materiálu, peněz a lidských zdrojů bylo investováno do oblasti, která měla minimální strategickou hodnotu, a mohly být lépe využity jinde.

3.3 Vznik Atlantické valu

Poté, co se Němcům nepodařilo během roku 1941 porazit Sovětský svaz a bylo jasné, že se válka na východní frontě protáhne, bylo stále více vojáků a zdrojů přesouváno ze západu na východ. Z původních 38 divizí, které se nacházely na západě v září roku 1941, jich v dubnu 1942 zbylo pouze 24.⁴⁴ Ve stejnou dobu začalo docházet k nájezdům britských komand na pobřeží Francie a Norska a německé obavy z britského vylodění se jenom vystupňovaly poté, co se do války zapojily Spojené státy americké. Při rozhodování o zabezpečení západního pobřeží spolu soupeřily dvě koncepce. Jedna měla za cíl důslednou obranu pobřežní linie a zničení nepřítele v momentě, kdy je nejslabší, tedy při vylodění. Druhá chtěla umístit silné mechanizované divize ve vnitrozemí. Tyto divize by se pak přesouvaly na ohrožená místa a zničily by nepřítele v jedné rozhodující bitvě, již po vylodění. Nakonec se německé vrchní velení rozhodlo pro první variantu, i když s mechanizovanými zálohami, které by se přesunuly na místo nepřátelského útoku, se stále počítalo.⁴⁵

První směrnice, která se zmiňovala o vybudování souvislého pobřeží na západním pobřeží Evropy, byla Hitlerem vydána 14. prosince 1941: „*Pobřežní oblasti Severního moře, Severního ledového oceánu a Atlantického oceánu, které jsou pod naší kontrolou, budou přestavěny do nové západní zdi, abychom byli schopni odrazit i ten nejsilnější nepřátelský pokus o vylodění za použití co nejmenšího počtu jednotek.*“⁴⁶ Z této části Hitlerova rozkazu je patrné ne jenom to, že mělo být opevnění vybudováno po vzoru Siegfriedovi linie, která se nacházela na západní hranici Německa, ale také to, že Němci neměli dostatek jednotek na obranu západního pobřeží Evropy. Tento nedostatek jednotek měl být právě suplován těžkým opevněním, díky kterému měla být obrana efektivní i v nižším počtu mužů. Dále tato směrnice přidělila jednotlivým oblastem priority.

⁴³ FORTY, s. 143.

⁴⁴ WILT, Alan F, *The Atlantic Wall: Hitler's Defenses for D-Day 1941–1944*, York 2005, s. 25.

⁴⁵ KUPKA, s. 5.

⁴⁶ WILT, s. 27.

Nejvyšší prioritou se stalo Norsko, a to ze tří důvodů. Norsko bylo nejčastějším terčem britských komand, kvůli norské krajině bylo složité použít mechanizované divize, a protože bylo potřeba zabezpečit více norských přístavů, které by byly schopné chránit německou lodní dopravu. Na druhém místě hned po Norsku bylo západní pobřeží Francie, protože v této oblasti nejvíce hrozilo, že dojde k nepřátelskému vyloštění. Nejnižší prioritu mělo Nizozemí, Belgie a Dánsko.

I přes toto opatření pokračovaly britské nájezdy na pobřeží a navíc se hromadily informace o tom, že se Británie připravuje na vyloštění, a proto byla Hitlerem 23. března 1942 vydána směrnice č. 40.⁴⁷ Podle ní se měly podél pobřeží vybudovat obranné body pro třicet až sedmdesát mužů, kteří by byli vybaveni kulomety a protitankovými zbraněmi. Tyto bunkry měly být schopny vydržet nepřátelské bombardování. Do května roku 1943 jich mělo být vybudováno 15 tisíc podél celého západního pobřeží Evropy. Tyto bunkry by pak byly bráněny 300 tisíci muži. Právě tato směrnice dala oficiálně vzniknout Atlantickému valu.⁴⁸

Do čela obrany západní Evropy byl postaven polní maršál Gerd von Rundstedt. Rundstedtovi, jemuž bylo zřejmé, že počet jednotek na západě není dostačující, a proto vydal rozkaz č. 1., ve kterém stálo následující: *„Malé množství armádních, námořních a leteckých jednotek a nedostatek vybavení, které máme na západě k dispozici, vyžaduje, abychom je všechny využili co nejefektivněji pro zvýšení naší bojové síly a připravenosti.“*⁴⁹

3.4 Výstavba Atlantického valu

Stejně jako na Normanských ostrovech i tady byla na výstavbu masivní obranné linie povolána Organizace Todt. Vedení této organizace ovšem vyjádřilo pochybnosti o tom, zda bude možné vybudovat takto velké množství bunkrů v tak krátkém čase. Hitler jim tedy nařídil, aby se nejdříve zaměřili na zabezpečení kotviště německých ponorek, a pak na přístavy podél pobřeží. V období, kdy se OT zapojila do výstavby Atlantického valu, došlo k dalším komplikacím v řízení budování Atlantického valu, protože jednotlivé složky německé armády neměly oprávnění vydávat této organizace rozkazy, jelikož se zodpovídala přímo Hitlerovi. Celkový počet dělníků nasazených OT na stavbu

⁴⁷ KAUFMANN, J. E., KAUFMAN, H. W., *Fortress Third Reich*, Cambridge 2003, s. 196.

⁴⁸ KAUFMAN, JURGA, *Fortress Europe: European Fortification of World War II*, s. 386.

⁴⁹ WILT, s. 31.

Atlantického valu se odhaduje na 400 tisíc osob, z čehož většinu tvořili váleční zajatci a vězni z koncentračních táborů.⁵⁰

Nejdříve se začalo s opevňováním klíčových přístavů. Němci se domnívali, že pokud spojenci podniknout invazi na kontinent, budou k tomu muset využít jeden z velkých francouzských, popřípadě nizozemských, přístavů, aby byli schopni přepravit potřebné zásoby a vybavení pro vojáky. V tomto předpokladu se Němci jenom utvrdily 17. srpna 1942, když spojenci podnikli rozsáhlý útok na francouzské přístavní město Dieppe. Tento přístav byl chráněn 302. pěší divizí. Ve městě se nacházely betonové bunkry a kulometné pozice, dále byly na obou stranách města umístěny dvě dělostřelecké baterie vybaveny deseti 105 mm kanony. Svoji roli sehrály i protitankové bariéry na pláži, kvůli kterým se tanky do města ani nedostaly.⁵¹ Tato operace skončila naprostou katastrofou. Spojenecké ztráty činily 4 000 mužů, 30 tanků a přes 100 letadel. Spojenci díky tomu aspoň zjistili, že provést vylodění v opevněných přístavech bude velice náročné, ne-li nemožné. Západní pobřeží bylo rozděleno do patnácti obranných zón. Centrem každé zóny byly klíčové body, které se měly proměnit na nedobytné pevnosti. Ve Francii to byla města Royan, La Rochelle, Saint-Nazaire, Lorient, Bretaň, Saint-Malo, Le Havre, Bolougne-sur-Mer, Calais a Dunkirk. Pobřeží Belgie bylo mezerou v těchto obranných zónách, jelikož se zde nacházela jenom jedna s klíčovým bodem v městě Ostende. Klíčovými body v Nizozemí byla města Vlissingen, Hoek van Holland, Ijmuiden a Den Helder.⁵²

Výstavba německých bunkrů probíhala následovně. Nejprve byla inženýry vybrána vhodná pozice, poté byla na místě vylitá betonová platforma, dále byly budoucí zdi vyztuženy ocelovými tyčemi, kolem kterých byla vystavěna dřevěná forma, následně byla tato forma vylita betonem.⁵³ Bunkry byly poté obklopeny zákopy, protitankovými překážkami, ostnatým drátem a minovými poli. Za těmito pevnostmi pak bylo postaveno zázemí pro vojáky jako ubikace, kantýna a sklady zásob. Tloušťka stěn německých bunkrů byla rozdělena do pěti kategorií od A do E. Stavby Atlantického valu spadaly nejčastěji do kategorie B, které měly tloušťku stěn dva metry a byly schopné odolat dělostřelecké palbě až do ráže 21 cm a bombám o hmotnosti 500 kilogramů.⁵⁴ Mezi těmito opěrnými body Atlantického valu byly ještě rozesety tisíce bunkrů typu Tobruk. Byla to jednoduchá

⁵⁰ KUPKA, s. 14.

⁵¹ ZALOGA, s. 11.

⁵² KAUFMAN, KAUFMAN, *Fortress Third Reich*, s. 201.

⁵³ WILLIAMS, Paul, *Hitler's Atlantic Wall: Normandy*, Yorkshire 2013, s. 28.

⁵⁴ MCNAB, s. 157.

kulometná postavení zapuštěná v zemi a po obvodu vyztužena betonem. Hlavním a nejsilnějším bodem Atlantického valu byly těžké pobřežní baterie, které dosahovaly ráže až 40,6 cm. Tyto baterie byly chráněny bunkry, jejichž zdi dosahovaly tloušťky 4 metrů a byly vybaveny nejmodernějšími zaměřovacími a kontrolními systémy.⁵⁵

V roce 1942 se Atlantický val začal značně rozrůstat, o čemž vypovídá množství spotřebovaného betonu. Mezi prosince a červencem 1942 se množství betonu spotřebovaného OT na západě skoro ztrojnásobilo ze 100 tisíc kubických metrů měsíčně na 300 tisíc kubických metrů měsíčně. Na Atlantický val začaly také proudit posily, a to jak v podobě vybavení, tak vojenských posádek, které byly stahovány z východní fronty. Počet pobřežních baterií, které byly akce schopné, se zvedl z 92 v červenci roku 1941 na 225 v říjnu roku 1942. Přítomnost divizí se také zvedla z původních 24 na 35 v srpnu roku 1942 a v prosinci téhož roku se toto číslo dokonce vyšplhalo na 43.⁵⁶

V druhé polovině roku 1943 se však situace na západě začala opět zhoršovat. Velká část dělníků, kteří se podíleli na výstavbě Atlantického valu, byla povolána zpět do Německa, aby se podílela na opravování škod, které byly způsobeny spojeneckým bombardováním. Německé velení se také rozhodlo pro výstavbu obraných bodů podél Středozemního moře, což dále odsávalo již tak nedostačující prostředky z Atlantického valu.⁵⁷ V létě 1943 byla vystavena sotva polovina fortifikací, které měly být podle Hitlera do této doby dostavené.

3.5 Posádka Atlantického valu

I když se v oblasti Atlantického valu nacházelo 43 divizí, je nutné podotknout, že většina těchto divizí nebyla stejné kvality jako ty na východní frontě nebo ty, které se na západě nacházely na začátku války. Většinu těchto divizí tvořili *bodenständig*, neboli statické divize. Tyto divize představovaly nový koncept v německém plánování, protože byly tvořeny z nových mladých rekrutů ve věku kolem sedmnáct a osmnácti let, postarších mužů blížících se k čtyřicítce, kteří byli vycvičeni pouze k obraně statických linií, jako byl právě Atlantický val, nebo veteránů, kteří utrpěli zranění, kvůli kterým nebyli schopni návratu na frontu.⁵⁸ Ve skutečnosti však tyto divize poukazovaly na rostoucí problémy

⁵⁵ SCHMEELKE, Karl-Heinz, SCHMEELKE, Michael, *Fortress Europe: The Atlantic Wall guns*, Atglen 1993, s. 6.

⁵⁶ WILT. s. 40-41.

⁵⁷ KAUFMAN, JURGA, *Fortress Europe: European Fortification of World War II*, s. 387.

⁵⁸ ZALOGA, Steven J., *D-Day Fortifications in Normandy*, Oxford 2005, s. 31.

německé armády, jelikož byly nemobilní, neschopny ofenzivních operací a tvořeny z nedostatečně kvalifikovaného personálu.

O obranu Atlantického valu se staraly tři německé armády, které byly rozmístěny následovně: 15. armáda v prostoru od Antverp podél pobřeží Lamanšského průlivu až k ústí Seiny poblíž Le Havre, 7. armáda dohlížela na prostor od Dolní Normandie k Bretani a 1. armáda se starala o prostor atlantického pobřeží od ústí řeky Loiry u Nantes až po španělské pobřeží u Bayonne.⁵⁹

Německá doktrína také kladla důraz na lehké loďstvo, které mělo s obranou valu pomoc. Kriegsmarine měla v oblasti tři *Sicherungs Divisions* (obránné divize), skládající se převážně z torpédoborců a malých ponorek. 2. obranná divize byla umístěna na Normanských ostrovech. 3. obranná divize byla umístěna mezi Bretaní a ústím řeky Loiry a 4. obranná divize byla na pobřeží Atlantiku. Kriegsmarine dále zajišťoval posádku, která se starala o provoz pobřežních baterií. Tyto jednotky se dělily na tři základní typy, *Marine-Artillerie-Abteilung* (MMA: dělostřelecký oddíl námořnictva), *leichte Marine-Artillerie-Abteilung* (leMMA: lehký dělostřelecký oddíl námořnictva) a *Marine-Flak-Brigade* (MaFl-Br: námořní protiletadlová brigáda). Každý dělostřelecký oddíl námořnictva tvořilo několik dělostřeleckých baterií. Každá baterie byla tvořena jedním pobřežním dělostřeleckým postavením s několika děly, bunkrem pro řízení palby a doplňujícími podpůrnými objekty. Podél Atlantického valu ve Francii bylo takhle umístěno 14 pluků a další dva na Normanských ostrovech.⁶⁰

Atlantický val se objevoval v nacistických propagandistických snímcích napříč celým Německem. Byl v nich vyobrazen jako nedobytná pevnost, jehož součástí byly obrovské bunkry vybaveny těmi nejmodernějšími zbraněmi, dělostřelecké baterie a četné posádky. Nové rekruty proto čekal šok, když dorazili k této obranné linii a spatřili ji na vlastní oči. Mnohé pozice, na které tito rekruti dospěli, měly minimální opevnění nebo neměly vůbec žádné. I přes tento prvotní šok si však nová posádka na život ve Francii rychle zvykla. Podnebí bylo přívětivé a kromě občasných cvičení pohotovosti a údržby zbraní toho na práci moc neměli, a proto trávili čas aktivitami, jako byl fotbal nebo koupání v moři. Oproti hororům východní fronty, kde byli vojáci odstřelováni

⁵⁹ MCNAB, s. 153.

⁶⁰ ZALOGA, *The Atlantic Wall: France*, s. 13.

a v neustálém kontaktu s nepřítelem, a to ještě za přetrvávajících mrazů, se dá říci, že byl život německého vojáka na západě až idylický.

3.6 Norsko

Norsko bylo první okupovanou lokací, kde byly provedeny rozsáhlé německé obranné práce, ke kterým došlo už v roce 1940. Norské pobřeží mělo při výstavbě opevnění prioritu před Francií, a to až do konce roku 1943, kdy velení nad výstavbou Atlantického valu převzal Rommel. Bylo tomu tak z několika důvodů. Norsko bylo strategicky velice důležité, protože bylo za potřebí ke kontrole Severního moře a Severního ledového oceánu, díky čemuž bylo možné ne jenom bezpečně přepravovat rudu vytěženou v Norsku a Švédsku do Německa, ale také napadat britské zásobovací konvoje, které mířily do Sovětského svazu, a americké, které mířily do Británie. Norsko také kontrolovalo severní břeh průlivu Skagerrak, který spojoval Severní moře s Baltským.⁶¹ Norsko také sloužilo jako dodavatel železné rudy do Německa, protože norská vláda pod vedením říšského komisaře Josefa Terbovena zabavovala více jak 50 procent domácí produkce železné rudy a posílala ji do Německa.⁶²

Výzvu však představovalo zabezpečení norského pobřeží, které se táhlo od Skagerraku až k Severnímu mysu Severního ledového oceánu, a jehož skutečná délka se všemi fjordy a zákrutami dosahovala více jak 25 tisíc kilometrů. Navíc norský terén byl hornatý a z větší části zde nebyla vybudována silniční nebo železniční síť, takže přeprava strojů a materiálu na místa, kde byl potřebný, se ukázala jako náročná a nákladná záležitost. Jediné, v čem byl terén této země nápomocen, bylo to, že se daly připravované bunkry a pevnosti zapustit do skal, díky čemuž mohla být snížena spotřeba železobetonu, a také tím poskytovaly účinné maskování.

Kvůli délce norského pobřeží byl wehrmacht nucen se rozdělit na tři obrané zóny. Stejně jako ve Francii a Nizozemí se centrem těchto zón měly stát klíčové přístavy, které měly být přeměněny na nedobytné pevnosti. V severní části to byla města Narvik, Lofoten, Langoy, Tromsø a Bodø. Následovala města Mo, Vega, Rørvik, Trondheim, Kristiansund, Alesund a Sølund v centrální části a konečně Stavanger, Flekkefjord, Kristiansand,

⁶¹ ZALOGA, Steven J., *The Atlantic Wall: Belgium, The Netherlands, Denmark and Norway*, Oxford 2009, s. 35.

⁶² FORTY, Geoge, MARRIOTT, Leo, FORTY, Simon, *Hitler's Atlantic Wall: Yesterday and Today*, New York 2016, s. 158.

Arendal, Tønsberg a Oslo v jižní obrané zóně. Nejvyšší priorita připadala na Narvik, na druhém místě byl Bergen, klíčová námořní a letecká základna, a třetí Trondheim s ponorkovými bunkry.⁶³

Samotná výstavba opevnění pak započala v polovině roku 1941 výstavbou ponorkových bunkrů v Trondheimu. Na opevňovacích pracích v Norsku se opět podílela Organizace Todt, jenž utvořila skupinu speciálního nasazení *Wiking*, která se specializovala na stavební práce ve Skandinávii.⁶⁴ Pochopitelně zde nemohly být realizovány klasické liniové koncepce opevnění tak jako ve Francii. Opevnění v Norsku spočívalo spíše v osamocených opěrných bodech, které byly koncentrovány kolem důležitých lokalit. Jednotlivé budovy těchto opěrných bodů byly spolu poté propojeny podzemními tunely, jejichž výstavba byla v skalnatém pobřeží Norska méně náročná a bezpečnější, protože nehrozily sesuvy půdy a skály poskytovaly dostatečnou ochranu tunelů před bombardováním, takže se ani nemusely vylívat betonem. Jak již bylo řečeno, v Norsku chyběla železniční a silniční síť, což značně zpomalilo výstavbu opevnění, protože než bylo možné přepravit materiál a dělníky na místa, kde měly být vybudovány bunkry, musely se nejdříve vystavět samotné silnice a železnice, což opět stálo Němce velké množství sil, peněz a materiálu. Hitler měl také v plánu vytvořit obrovský německý přístav v Trondeheimu, v kterém by mohlo být umístěno až čtvrt milionu německého vojenského a civilního personálu. Tento plán však nikdy nebyl zrealizován.⁶⁵

I přes tyto obtíže se však do srpna 1941 podařilo navýšit počet pobřežních baterií z původních 13 na 147. Většinou šlo o baterie pozemního vojska, které byly vybaveny kanony ukořistěnými během předchozích válečných tažení a upraveny tak, aby seděly do německých baterií. Za zmínku však stojí dvě námořní baterie, které obsahovaly lodní kanony o ráži 40,6 cm. Tyto kanony měly být původně osazeny na bitevní lodě třídy H, jež nebyly nikdy postaveny, a tak byly převezeny do Norska, kde se staly součástí baterie Trondenes u Harstadu a baterie Dietl u Narviku.⁶⁶

Dalším prvkem norské pobřežní fortifikace, který stojí za zmínku, jsou torpédové baterie. Tyto baterie byly obvykle osazeny trojitými torpédometry z torpédoborců a chránily průjezdy široké ne více jak 5 000 metrů. O jejich obsluhu se starala posádka o počtu

⁶³ KAUFMAN, JURGA, *Fortress Europe: European Fortification of World War II*, s. 389.

⁶⁴ MCNAB, s. 208.

⁶⁵ ZALOGA, *The Atlantic Wall: Belgium, The Netherlands, Denmark and Norway*, s. 37.

⁶⁶ KUPKA, s. 67.

40 mužů vedena třemi důstojníky.⁶⁷ Nakonec bylo v norské části Atlantického valu nasazeno zhruba 1 100 děl a kanonů, což je zhruba polovina počtu, který byl nasazen ve Francii.

⁶⁷ MCNAB, s. 212.

4 Atlantický val pod velením polního maršála Erwina Rommela

4.1 Rommel se ujímá velení

Na konci roku 1943 si Hitler uvědomoval nebezpečí spojeneckého vyloďení v západní Evropě, které, kdyby bylo úspěšné, by mělo pro Německo katastrofální následky. Hitler předpokládal, že k vyloďení dojde nejpravděpodobněji v létě roku 1944, a proto se rozhodl jednat. Nejdříve 6. listopadu 1943 jmenoval Rommela do čela Skupiny armád zvláštního určení, která se měla postarat o inspekci Atlantického valu, a následně ho opět jmenoval do čela armádní skupiny B, která byla do Francie převelena z Itálie. Hitler se pro Rommela rozhodl ne jenom kvůli jeho předešlým úspěchům na západní frontě a v Africe, ale také proto, že sdílel stejnou filozofii, co se týče zastavení nepřátelské invaze. Oba muži se shodovali v tom, že nepřítel musí být rozdrčen už při vyloďení předtím, než získá jakékoliv území na pevnině. Druhým Hitlerovým krokem bylo vydání směrnice č. 51 z 3. listopadu 1943.⁶⁸ Podle této směrnice mělo být na výstavbu Atlantického valu přesunuto více zdrojů a zásob a obranná linie měla být dále posílena před spojeneckou invazí, která se očekávala v následujícím roce.

Rommel na nic nečekal a už na začátku prosinci začal s inspekci Atlantického valu. První zastávkou byla dánská Kodaň, kterou navštívil 11. prosince. Během následujících dnů objel francouzské pobřeží, a konečně 14. prosince dorazil na zámek ve Fontainebleau, odkud napsal svoji zprávu o stavu Atlantického valu.⁶⁹ Stejně jako noví rekruti i on podlehl nacistické propagandě, a když spatřil val na vlastní oči, byl zděšen, v jakém stavu se nachází. Přístavy sice byly dobře chráněny, ale pláže mezi nimi byly skoro holé. Armádní děla byla pouze zakopána do země a chyběla jim jakákoliv ochrana před nepřátelským bombardováním a ostřelováním. Opevněná stanoviště neměla mnohdy žádné opevnění, a pokud ho měla, tak bylo moc slabé na to, aby přestálo nepřátelský útok. Dokonce byla ignorována i základní opatření jako minová pole kolem důležitých opěrných bodů a na plážích, nebo ploty z ostnatého drátu.⁷⁰ Rommel věděl, že pokud má být blížící se spojenecká invaze odražena, bude nutné Atlantický val velmi zdokonalit. Nejdřív však

⁶⁸ MURRAY, Williamson, *The Desert Fox's Defence of Normandy*, in: *World War II* 23, 2006, 3, s. 30.

⁶⁹ MITCHMAN, Samuel W., *The desert Fox in Normandy: Rommel's Defense of Fortress Europe*, Lanham 2001, s. 7.

⁷⁰ YOUNG, s. 143.

potřeboval získat pod svoje velení nějaké jednotky, protože jako inspektor mohl pouze dávat návrh velitelům jednotlivých armád, ale sám nemohl nikomu rozkazy vydávat.

Proto se na zámku ve Fontainebleau sešel s polním maršálem von Rundstedtem, který byl stále vrchní velitel skupiny západních armád. I když se neshodovali na tom, jak by měla být spojenecká invaze zastavena, oba spolu dobře vycházeli, a proto Rundstedt navrhl Hitlerovi, aby Rommelovi byla podřízena 7. a 15. armáda. I když se to zpočátku Hitlerovi nelíbilo, nakonec na to 30. prosince přistoupil. I když pouze pod podmínkou, že bude-li potřeba, bude moci Rommela s jeho štábem převelet na východní frontu.⁷¹ Konečně se mu podařilo získat pod svoje velení nějaké jednotky a mohl se dát d vylepšování obrané linie na západě, tedy aspoň té části, nad kterou získal kontrolu. Toto území se rozprostíralo od francouzské hranice s Nizozemím až k ústí řeky Loiry.

4.2 Rommelova vize

Na rozdíl od ostatních velitelů armádních skupin na západě chtěl, aby byla spojenecká invaze zastavena už na samotných plážích, z kterých by nepřátelé byli zatlačeni zpátky do moře, protože věděl, že pokud se spojencům podaří proniknout skrze Atlantický val a otevřít druhou frontu, bude to znamenat konec pro německé šance na výhru války. Ostatní velitelé vnímali val spíše jako překážku, která má nepřítele zpomalit, než se do oblasti dostanou motorizované divize, které nepříteli uštědří finální ránu. Rommel se proto dostal do sporu přímo s von Rundstedtem.⁷² Největší spor však nastal mezi ním a generálem Geyrem von Schweppenburgem, který velel tankovým divizím na západě. Rommel chtěl, aby byly tankové divize rozmístěny na místa předpokládaného spojeneckého vylodění, aby mohly okamžitě zaútočit na vylodujícího nepřítele. Von Schweppenburg argumentoval tím, že není možné předpovědět, kde se spojenci vylodí, a že když se tankové divize rozdělí, nebudou tak efektivní. Tento spor přetrval až do jara roku 1944, kdy se do celé záležitosti vložil Hitler, který nařídil posláni deseti nových tankových divizí na západ, z čehož tři připadly pod velení Rommela.⁷³ To však pro něj bylo stěží uspokojující řešení, protože poté, co požadoval kontrolu nad všemi divizemi na západě, mu byly svěřeny pouze tři, které byly pro uskutečnění jeho plánů naprosto nedostačující. Tankové divize, které Schweppenburg umístil hlouběji do vnitrozemí, se potom mohly přesunout k pobřeží, aby

⁷¹ MITCHMAN, s. 9.

⁷² JENNY, David R., *German commanders disagreed on how best to defend occupied France in 1944*, in: *World War II* 15, 2000, 1, s. 8.

⁷³ WILT, s. 100.

odvrátily případný útok, pouze na Hitlerův přímý rozkaz. Jednalo se o řešení, které mělo do jisté míry uspokojit oba velitele, ale ultimátně tím spíše oba velitelé byli zklamáni, a co hůře, toto rozhodnutí se mělo projevit jako fatální chyba při blížící se nepřátelské invazi.

Na čem se však nejmocnější muži na západě shodli, bylo to, že je potřeba posílit postavení pozemního vojska, které bylo při výstavbě valu dlouho opomíjeno na úkor válečného námořnictva. Rommel se obával, že by k nepřátelskému útoku nemuselo dojít pouze ve velkých přístavech, ale také na plážích, které byly vzdáleny hlavním pevnostem německé obrany. Tato domněnka se v budoucnu ukázala jako pravdivá. Rommel se proto rozhodl proměnit pláže podél francouzského pobřeží ve smrtící pasti. Jeho koncept spočíval v tom, že se protivníci nemají vylodit přímo na pláži, ale několik stovek metrů od pobřeží.⁷⁴ Protivníci by pak museli plavat ke břehům a stali by se snadným terčem pro německé vojáky. Navíc hrozilo, že slaná mořská voda by mohla poškodit jejich vybavení. Poté, co by se nepřátelské oddíly dostaly na pláž, by musely projít přes mnohé nástrahy, které se tam nacházely, a až poté by teprve byly schopny zaútočit na německé bunkry. Co se týče tanků, měly uvíznout na pláži ve změti protitankových pastí. Znehyněné tanky by pak bylo snadné zničit. Ideální obrana pobřeží podle Rommela vypadala asi takto: Ještě ve vodě byly umístěny nástrahy, které měly vyřadit vylodovací čluny z provozu. Jednalo se o dřevěné kůly, které byly na vrchu opatřené minami nebo ostrími, která měla proděravět spodky člunů. Kdyby se přeci jenom nějaká plavidla dokázala dostat přes tyto nástrahy, měly je zastavit belgické brány a prosté kůly namířené proti vodě. Jednotky, které se dokázaly dostat na pláž, pak čekala změť protitankových překážek od prostých protitankových ježků a jehlanů, až po složitější nástrahy, jakými byly zakřivené koleje, které měly tanky převrátit, nebo betonové protitankové zdi. Na pěchotu pak čekal ostnatý drát a minová pole.⁷⁵ Nesoustředil se ale pouze na zdokonalování samotných pláží, nýbrž také na další faktory. Například představil takzvané Rommelovy špargly,⁷⁶ což byly dřevěné kůly, na jejichž konci byla připevněna mina. Stovky těchto kůlů byly potom rozmístěny po polích s 30 metrovým rozestupem. To bránilo nepřátelským kluzákům přistát v těchto lokacích. Z tohoto je zřejmé, že jedním z obraných prvků, který využíval nejvíce, byly miny. Proto se není čemu divit, že počet min podél francouzského pobřeží se rapidně zvýšil. Na konci října 1943 se podél Atlantického valu nacházely necelé dva miliony min. Za jeho působení se toto číslo vyšplhalo na osm a půl milionu min, ale

⁷⁴ MCNAB, s. 165.

⁷⁵ WILLIAMS, *Hitler's Atlantic Wall: Pas de Calais*, s. 34–35.

⁷⁶ YOUNG, s. 231.

to se ani z daleka nepřibližovalo Rommelovým představám. Podle něho bylo na kompletní zaminování celého francouzského pobřeží potřeba neuvěřitelných padesát milionů min.⁷⁷

Rommel se dále zaměřili na doplnění chybějících bunkrů. Jejichž výstavba v roce 1944 byla poměrně rychlá, jelikož opevnění většiny přístavů bylo už hotovo a dělníci se tak mohli přesunout do ostatních oblastí. Také byla zkrácena doba, po kterou měli vojáci trénovat, aby se mohli zapojit do výstavby.⁷⁸ Rommel také nechal budovat atrapy německých postavení, které na sebe měly strhnout nepřátelské bombardování a ochránit tak ty pravé. Původně bylo zamýšleno, že by ke každému postavení bylo postaveno jedno falešné, ale tento cíl se ukázal neproveditelný.⁷⁹ Jedna z věcí, o kterou žádal, ale nikdy ji neobdržel, byly větší počty zbraní a to hlavně těch moderních, jelikož většina výzbroje na Atlantickém valu byla tvořena z válečné kořisti. V tuto dobu však německé vrchní velení nebylo schopno tomuto požadavku vyhovět, jelikož Německu v tomto období docházely zdroje a těch málo zbraní co měli, bylo potřeba na východě.

Na jaře 1944 většina německých elit včetně Hitlera pořád předpokládala, že k spojeneckému útoku dojde v oblasti Pas-de-Calais, kde je Lamanšský průliv nejužší. Rommel si však začal všimnout, že spojenecké nálety se zaměřovaly na komunikace vedoucí do Normandie, jakoby se jim snažily odříznout. Také poznamenal, že Spojené státy a britské námořnictvo zaminovaly Lamanšský průplav, ale ústí řeky Seiny zůstalo nedotčené. To ho dovedlo k závěru, že k vyloštění dojde někde mezi Le Havrem a Cherbourgem. Nejspíše poblíž místa, kde se Seina vlévá do moře.⁸⁰ Rommel tak neváhal a soustředil všechnu výstavbu a všechny jednotky, které měl k dispozici, do oblasti Normandie. Zbytek admirality byl ale k tomuto kroku skeptický a stále věřil, že k vyloštění dojde u Calais. Samotný Hitler snad i chvíli souhlasil s Rommelem, ale jeho ostatní generálové ho přesvědčili o tom, že se mýlí.

4.3 Den-D

Když ráno 6. června 1944 došlo v Normandii k největší obojživelné operaci v historii, Rommel se nacházel doma v Německu, kde měl ten den oslavit narozeniny své ženy. Ač si byl vědom toho, že k vyloštění může dojít opravdu kdykoliv, nebál se vzít

⁷⁷ KAUFMAN, KAUFMAN, *Fortress Third Reich*, s. 210.

⁷⁸ WILT, s. 109.

⁷⁹ MITCHAM, s. 23.

⁸⁰ Tamtéž, s. 34.

si dovolenou, protože podle německé předpovědi mělo být v ten den špatné počasí, stejně jako v dnech předešlých.⁸¹ V tomto se však německá předpověď krutě zmýlila. Tato předpověď zapříčinila další nešťastnou náhodu. Protože tento den mělo být nebe nevhodné k létání, nepředpokládalo se, že spojenci podniknou nálety, a tak se Luftwaffe rozhodla obměnit svoje stíhačky. Kvůli tomuto nebylo v den vylodění v oblasti Normandie k dispozici ani jedno německé letadlo.

V době, kdy došlo k vylodění, bylo v Normandii dokončeno 1643 pevnostních objektů, 79 jich bylo rozestaveno a u dalších 289 se stavba teprve připravovala. Pobřežních překážek bylo osazeno bez mála 200 tisíc na 250 kilometrech normanských plážích, což odpovídalo úctyhodnému počtu zhruba osmi stovek překážek na jeden kilometr.⁸² V ranních hodinách došlo k jednomu z nejmasivnějších spojeneckých bombardování na pozici Atlantického valu, poté se na obzoru objevily lodě, které zahájily odstřelování pobřeží, a nakonec došlo k samotnému útoku pěchoty na pláž.⁸³

Špatně vybavení obránci odráželi útočníky po dobu několika hodin, ale postupně začaly německé bunkry jeden po druhém upadat do rukou nepřátel, kteří měli absolutní námořní a leteckou převahu. Na těch německých postaveních, která stále bojovala s nepřítelem, začaly vojákům po několika hodinách docházet náboje a museli se tak stáhnout. Posily byly také v nedohlednu, protože Hitler věřil, že toto vylodění má pouze sloužit jako zástěrka a ke skutečnému vylodění dojde brzy v oblasti Pas-de-Calais. Proto držel 15. armádu a tankové divize, které se nacházely ve vnitrozemí, na svých pozicích a nedovolil jim se přesunout do Normandie.

Atlantický val, na který Němci v předchozích čtyřech letech vynaložili nepředstavitelné množství peněz a materiálu, byl tak 6. června 1944 během několika hodin prolomen. Polní maršál Gerd von Rundstedt se po válce o valu vyjádřil takto: „*Atlantický val byl obrovský bluf, méně pro nepřítele než pro německý lid. Hitler nikdy Atlantický val neviděl, dokonce ani jedinou jeho část! Byl spokojený, pokud mu Todtova organizace oznámila, že bylo použito tolik tun oceli a tolik kubických metrů betonu.*“⁸⁴ Samotný Rommel dorazil na své velitelství ve Francii v podvečer, když už bylo prakticky po bitvě, a propásl tak své nejdůležitější vojenské střetnutí, na které se pečlivě připravoval

⁸¹ MURRAY, s. 32.

⁸² KUPKA, s. 74.

⁸³ ZALOGA, *D-Day Fortifications in Normandy*, s. 34–35.

⁸⁴ MCNAB, s. 217.

v předchozích měsících. Snažil se ještě koordinovat obranu, aby spojenci nemohli proniknout hlouběji do Francie, ale sám vždycky říkal, že pokud se spojencům podaří úspěšně vylodit na evropskou pevninu, tak už Německo nebude schopné je zastavit. Tyto jeho předpovědi se ukázali být správné, když spojenci postupovali stále hlouběji a hlouběji. Konec polního maršála Erwina Rommela v Normandii přišel 17. srpna 1944, když byl na cestě z velitelství tankových divizí v Saint-Pierre-sur-Dives do svého ústředního velitelství v La Roche-Guyon. Po cestě bylo jeho vozidlo napadeno dvojicí spojeneckých stíhacích bombardérů. Jeden z těchto bombardérů se přiblížil a otevřel palbu. Polní maršál byl zasažen do tváře, utrpěl trojitou frakturu lebky a upadl do bezvědomí.⁸⁵ I přes tato zranění se mu podařilo přežít a byl převezen do nemocnice, kde zůstal několik týdnů, a poté byl propuštěn do domácího ošetřování.

⁸⁵ MITCHAM, s. 180.

5 Atlantický val po druhé světové válce

S osudem Atlantického valu to ke konci války vypadalo pochmurně. Bunkry byly po spojeneckém útoku poničené a nebyl nikdo, kdo by je opravil. Spojenci z nich navíc odmontovali většinu zbraní a vybavení, aby je mohli použít pro své vlastní účely. Na betonových skořápkách pak testovali zbraně, aby zjistili, jak co nejlépe zničit německé bunkry stejného typu, na které narazili na Sigfriedově linii. Po válce byla správa nad zbylými pevnostmi předána vládám jednotlivých zemí, v nichž se nacházely, a každá země zvolila k těmto objektům jiný přístup.

Nejhůře dopadly části valu nacházející se v Belgii. Pro belgickou vládu a obyvatelstvo představovaly tyto pevnosti upomínku na jejich porážku a následnou okupaci nepřátelskými silami. Proto hned po válce vynaložila belgická vláda značné úsilí na to, aby se jich zbavila a to se jí z větší části podařilo. Jediná belgická oblast, kde byli části valu zachovány ve větší míře, je Raversijde, která patřila bratrovy belgického krále.⁸⁶

Princ Karel odmítal na svém pozemku jakékoliv ničení pevností. V Nizozemí musely německé pevnosti zase ustoupit nově budovaným přehradám, které byly stavěny po záplavách v roce 1953.⁸⁷ V Dánsku se bunkry nikdo příliš nezabýval, ale v 80. letech se Národní organizace pro lesy a přírodu rozhodla začít je dokumentovat a v roce 2005 stanovila Agentura pro kulturní dědictví, že zbývající bunkry mají být zachovány.⁸⁸ V Norsku byla část bunkrů zničena už ustupujícím wehrmachtem, ale velkou část norského opevnění tvořila postavení námořních baterií, které po válce přijala pod svoji správu norská armáda a držela je v provozu několik následujících let, díky čemuž se jich spousta zachovala ve velice dobrém stavu.⁸⁹

Ovšem největší počet zachovaných staveb Atlantického valu se nachází ve Francii. A to ne jenom proto, že jich zde bylo vybudováno nejvíce, ale také proto, že se je francouzská vláda nesnažila aktivně likvidovat. Navíc francouzské námořnictvo začalo po válce využívat ponorkové doky a činí tak dodnes.⁹⁰ V devadesátých letech projevila správa dolní Normandie zájem o architektonickou a historickou hodnotu fortifikací, které sehrály svoji roli při Dni-D. Nedlouho na to se k tomuto postoji přidala i správa horní

⁸⁶ KUPKA, s. 88.

⁸⁷ ZALOGA, *The Atlantic Wall: Belgium, The Netherlands, Denmark and Norway*, s. 60.

⁸⁸ Tamtéž, s. 60.

⁸⁹ KUPKA, s. 89.

⁹⁰ Tamtéž, s. 86.

Normandie, a tak se místo ničení, jak tomu bylo jinde, začaly v Normandii německé fortifikace opravovat a udržovat.⁹¹ O jednu významnou památku však Francie přišla a to o slavnou baterii Lindemann, která byla zatopena při výstavbě Eurotunelu.⁹² Díky těmto událostem se pozůstatky Atlantického valu staly jedním z turistických lákadel Francie, a to hlavně v oblasti Normandie, kde se nachází pláže, na kterých proběhlo vylodění v Den-D a také známé pobřežní baterie Longues-sur-Mer.⁹³

Dalším místem, kde se zachovaly části Atlantického valu v poměrně dobrém stavu, jsou Normanské ostrovy. K jejich uchování došlo díky tomu, že se jim válka spíše vyhnula, takže nikdy nebyly poničeny nepřátelskými útoky. Na ostrovech je možné nalézt i typy fortifikací, která jinde nenajdete. Jedním takovým jsou právě věže MP a válečné tunely.⁹⁴ V roce 1973 zde byla založena *Channel Island Occupation Society*, která si klade za cíl dvě věci, studovat německou okupaci ostrovů a zachovat monumenty této doby.⁹⁵

⁹¹ DESQUESNES, Rémy, *The Atlantic Wall: Normandy 1944*, Nonant 2017, s. 2.

⁹² ZALOGA, *The Atlantic Wall: France*, s. 59.

⁹³ WILLIAMS, Paul, *Hitler's Atlantic Wall: Normandy*, s. 198.

⁹⁴ STEPHENSON, s. 61.

⁹⁵ FORTY, s. 173.

6 Závěr

Rommel byl bezpochyby skvělý stratég a talentovaný velitel, což prokázal už při své kampani v první světové válce. Když se ale dostal do Hitlerova užšího kruhu, bylo zřejmé, že není politikem. Ne ve smyslu, že neměl žádnou politickou moc, nebo nikdy nebyl ve volbách, ale v tom smyslu, že se nedokázal zapojit do intrik, které byly mezi nacistickými elitami všudypřítomné. Na začátku války mu to však nevadilo, protože vyhrával, a dokud vyhrával, měl Hitlerovu přízeň, a to bylo všechno, co v nacistickém hlavním stanu potřeboval, aby si mohl prosadit svou. Také díky tomu, v jakém stylu a s jakou pompézností vyhrával, byl podle Goebbelse, nacistického ministra propagandy, až živoucí legendou. Na propagandistických snímcích byl Rommel vyobrazován jako prototyp perfektního vojáka a velitele. Proto když došlo k jeho prvním neúspěchům v Africe, Hitler věřil, že se mu i přesto ještě povede vytlačit Brity. Ale opak byl nakonec pravdou a byl to právě Rommel, kdo z Afriky odjížděl jako poražený. Kvůli svému neúspěchu v Africe ztratil vřelý vztah s Hitlerem a musel se mnohem více bát o svoji pozici, ale úplně ho zbavit velení přece jenom nešlo, protože díky Goebblesovi a jeho propagandě to byl hrdina lidu.

Po dalších selháních v Itálii už s ním ale Hitler začal ztrácet trpělivost, a proto ho poslal jako inspektora na Atlantický val. Z Hitlerova pohledu to bylo perfektní místo pro Rommela. V očích veřejnosti byl stále na velmi důležité pozici, ale ve skutečnosti neměl žádnou moc. Do tohoto Hitlerova plánu se však dostal von Rundstedt, který nakonec pro Rommela získal velení nad dvěma armádami. Poté se tedy okamžitě pustil do zdokonalování ne jenom samotného valu, ale i způsobu jeho obrany. Rommel však mezi veliteli nedokázal prosadit svou, o čemž svědčilo to, že nezískal kontrolu nad německými tankovými divizemi, a ani nebyl schopen přesvědčit vrchní velení o tom, že spojenecké vyloďení nejspíše proběhne v Normandii. Poté, co došlo k vyloďení a Němci začali ustupovat již i na západě, došla Hitlerovi s Rommelem trpělivost a nepovedený atentát posloužil jako skvělá záminka, jak se ho zbavit.

Atlantický val započal svoji výstavbu neoficiálně už v roce 1940, tehdy ještě za ofenzivními účely. Ovšem po prohrané letecké bitvě o Británii bylo jasné, že se podél pobřeží budou muset vytvořit obranné pozice. Hitler však na tento krok nejdříve nechtěl přistoupit a radši přesunul prostředky na východní frontu. První obranné práce na západě Hitler autorizoval až 20. října 1941 a to ještě k tomu na Normanských ostrovech, které

neměly skoro žádnou strategickou hodnotu. I přesto do nich bylo investováno obrovské množství materiálu a lidských zdrojů, které by byly lépe využity na pobřeží Francie nebo Norska. Směrnice č. 40, která konečně stanovovala, že má být podél západního pobřeží vybudována jednotná defenzivní linie, byla vydána až 23. března 1942. Navíc zásady, podle kterých měla být tato linie vybudována, trpěly vážnými nedostatky. Stavba valu nikdy nepokračovala podle plánu. OT byli vždycky pozadu, a navíc v pozdějších letech už Německu začal docházet materiál, který byl pro výstavbu tohoto kolosu potřebný. Pro představu při výstavbě Atlantického valu bylo jenom ve Francii spotřebováno asi 17 000 000 m³ betonu. A to v tu dobu nebyla vystavěna ještě ani polovina plánovaných objektů.

Cílem této práce bylo zjistit odpovědi na dvě otázky. První, jak je možné, že byl Atlantický val tak snadno prolomen? Důvodů bylo hned několik. Prvním bylo už jen to, že samotný koncept valu byl pochybný. Vybudovat jednotnou opevněnou linii podél západního pobřeží Evropy od severní hranice Španělska až k Severnímu mysu v Norsku bylo prostě neproveditelné, ještě k tomu když většina německých zdrojů byla vázána na východní frontě. Dále jsou tu samotné problémy, které se projevily přímo v den vyloďení, jako že spojenci měli absolutní superioritu na moři a ve vzduchu, Němci neměli dostatek mužů, kteří by toto postavení bránili. Navíc ty jednotky, co se tam nacházely, byly nedostatečně vybavené.

Druhá otázka byla, jak Rommel pomohl připravenosti valu na spojeneckou invazi. Rommel implementoval několik kroků, které nepochybně zlepšili obranyschopnost Atlantického valu. Ať už to bylo posílení oblastí, v kterých se nenacházely žádné velké přístavy, přesuny jednotek na lepší strategická místa, nebo zabezpečení pláží četnými nástrahami. Ale i po těchto vylepšeních Atlantický val spojeneckou invazi nezadržel, protože na implementování těchto kroků po celém obvodu valu nebyl dostatek času. Z problémů, které jsem uvedl výše, je navíc jasné, že Atlantický val neměl šanci na úspěch, protože byl spíše Hitlerova pomatená představa o majestátní německé architektuře, než efektivní obranná linie.

7 Seznam použité literatury

BARNETT, Correlli, *Hitlerovi generálové*, Praha 1997.

DELAFORCE, Patrick, *Smashing the Atlantic Wall: The destruction of Hitler's Coastal Fortresses*, Barnsley 2005.

DESQUESNES, Rémy, *The Atlantic Wall: Normandy 1944*, Nonant 2017.

FORTY, Geoge, MARRIOTT, Leo, FORTY, Simon, *Hitler's Atlantic Wall: Yesterday and Today*, New York 2016.

FORTY, George, *Channel Islands*, Yorkshire 2002.

CHRISTOPHER, John, *Organisation Todt from Autobahns to Atlantic Wall*, Gloucestershire 2014.

JENNYS, David R., *German commanders disagreed on how best to defend occupied France in 1944*, In: *World War II* 15, 2000, 1, s. 8 – 10.

KAUFMANN, J. E., JURGA, Robert M., *Fortress Europe: European Forification of World War II*, Cambridge 2002.

KAUFMANN, J. E., KAUFMAN, H. W., *Fortress Third Reich*, Cambridge 2003.

KNOPP, Guido, *Hitlerovi válečníci*, Praha 2002.

KUPKA, Vladmír, *Atlantický val*, Dvůr Králové 1995.

MCNAB, Chris, *Hitlerovy pevnosti: Německá opevnění a obranné systémy 1939 – 1945*, Praha 2016.

MITCHMAN, Samuel W., *The desert Fox in Normandy: Romme's Defense of Fortress Europe*, Lanham 2001.

MURRAY, Williamson, *The Desert Fox's Defence of Normandy*, In: *World War II* 23, 2006, 3, s. 26 – 36.

REMY, Maurice Philip, *Mýtus Rommel*, Praha 2004.

REUTH, Ralf George, *Rommel: konec jedné legendy*, Praha 2006.

- SCHMEELKE, Karl-Heinz, SCHMEELKE, Michael, *Fortress Europe: The Atlantic Wall guns*, Atglen 1993.
- STEPHENSON, Charles, *The Channel Islands 1941 –1945*, Oxford 2006.
- WILLIAMS, Paul, *Hitler's Atlantic Wall: Normandy*, Yorkshire 2013.
- WILLIAMS, Paul, *Hitler's Atlantic Wall: Pas de Calais*, Yorkshire 2013.
- WILT, Alan F, *The Atlantic Wall: Hitler's Defenses for D-Day 1941–1944*, York 2005.
- YOUNG, Desmond, *Rommel*, Praha 1995.
- ZALOGA, Steve, *The Atlantic Wall: France*, Oxford 2007.
- ZALOGA, Steven J., *D-Day Fortifications in Normandy*, Oxford 2005.
- ZALOGA, Steven J., *The Atlantic Wall: Belgium, The Netherlands, Denmark and Norway*, Oxford 2009.

8 Resumé

The Atlantic Wall was the biggest system of coastal fortifications ever built. Hitler ordered its construction in March 1942 although there were already some structures being built by Kriegsmarine prior to this date. Hitler's main goal was to transform big city ports into impregnable fortresses. He paid little attention to the landscaped that stretched between those ports, because German high command didn't expect that Allies would be able to launch a full scale invasion without a port they could use to move their personnel and supplies. This assumption proved to be fatal in the future. Furthermore the military personnel assign to these locations was not trained properly and was poorly equipped.

When field marshal Erwin Rommel assumed command over The Atlantic Wall he was shocked by the state the fortification was at. He as most of Germans was made believed by propaganda movies that the west coast was littered with fortifications and coastal batteries. But what he saw when he arrived in Normandy in late 1943 were plain fields with almost no defensive positions. He immediately started upgrading The Atlantic Wall but Germany did not have enough resources or man to fulfill his requests. When the Allied invasion arrived in Normandy on Tuesday, 6 June 1944 it smashed through The Atlantic Wall In a few hours and basically rendered this impregnable fortress useless.